

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Francišanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4.50, mesečna K 1.50; za Nemčijo celoletno K 21.60; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 30.—.

# ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Šelenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inserati: enostopna petstotnica 20 vin., pogojen prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Inserate sprejema upravništvo. Nefrankirana ali premoško frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštne proste.

Posamezne številke po 6 vin.

Štev. 184.

V Ljubljani, v torek dne 16. januarja 1912.

Leto II.

## Kaj pa mi?

Ogromen je napredek socialne demokracije, ki se je pokazal pri petkovih volitvah na Nemškem. Štiri milijone dvestopetindvajset tisoč glasov — kakšno silno množico prebivalstva izraža to število volilcev! Ni je stranke na Nemškem, ki bi se mogla primerjati socialni demokraciji. Kaj je centrum, ki je dobil pri glavni volitvi največje število mandatorov, napram socialni demokraciji, če se štejejo glasovi? Marsikateri socialistični kandidat je dobil toliko glasov, da jih štirje »katoliški« kandidati skupaj niso dobili toliko.

Če se govori o utopijah, se mora socialna demokracija le na en način spraviti v zvezo z njimi. Utopija je, da je mogoče uničiti socialno demokracijo. Socialisti, ki se je kaj učili, in spoznal zakone gospodarskega razvoja ter tesno zvezo političnega življenja z gospodarskim, ni treba dokazovati, kar mu je že dokazalo znanje in spoznanje. Tistim, ki ne razumejo, da ima ves razvoj zakone, katerih ne more nobena človeška volja spraviti s sveta, pa odpirajo taki dogodki kakor nemške volitve lahko oči. Kajti tukaj ni treba teorije. Tako zmaga kakor petkova, je živa praksa. Lahko se ljudje jeze zaradi nje; ali najbesnejši srd ne izpremeni takih dejstev.

Nemški socialni demokraciji se ni vedno tako godilo kakor sedaj. Tudi ta velikanska stranka je bila nekoč samo peščica sodrugov, osamljenih, preziranih, zaničevanih in preganjenih. Leta 1871. sta prišla iz vse Nemčije komaj dva socialista v državni zbor. In potem, ko se je začela stranka razvijati, je prišel Bismarckov protisocialistični zakon. Izganjanje, izjemna sodišča, zatiranje časopisov, razpuščanje društev, zapiranje posameznikov — vse, kar si more izmisliti policijski duh, je bilo na dnevnem redu. In kaj je pomagalo? Močnejša je postala stranka, nego je bila pred progono. Cesar je agitiral proti socialni demokraciji in ji žugal. Kakšen je uspeh?

Štiriinšestdeset mandatorov v prvi bitki, štiri in četr milijona glasov — pravijo številki. Uničevana, raztreskana, na mrtvaški oder polagana, je socialna demokracija najmočnejša stranka na Nemškem!

To se pravi: Socialna demokracija mora naprej — do zmage, ne le v Nemčiji, temveč po vsem svetu, povsod, tudi pri nas. Iz malga raste veliko, uče nemške volitve. Uspeh se doseže le z vztrajnostjo — nam kaže Nemčija.

In mi? Na tisti zemlji živimo kakor nemško delavno ljudstvo, v enakih gospodarskih razmerah, ob enakih razvojnih zakonih. Enaka mora biti naša pot in enaka bo zmaga.

Od nemških sodrugov se lahko učimo. Tudi njim ne padajo sadovi sami od sebe zreli v naročje. Trdo so morali delati, hrabro so se morali bojevali in velike žrtve so morali prinašati; potem je prišel uspeh.

Tega je treba tudi pri nas. Dela in boja! Predvsem organizacije in časopisja. Oboje je delo in oboje je boj. Na tisoče slovenskih delavcev trpi, pa ne ve zakaj. Na tisoče jih tlačani, pa ne ve čemu. Na tisoče jih je v službah

nasprotnikov, gospodarsko in politično, pa ne razumejo, da jim dajejo svojo lastno kri in svoje meso. Zbrati, prepričati, poučiti je treba te množice; če se jim odpro oči, najdejo brez skrbi pravo pot. Organizacija in časopisje — oboje izvršuje to neizogibno delo, brez katerega ni napredka. Z mogočno organizacijo in s čudovito razvitim tiskom je tudi nemška socialna demokracija postala to, kar je.

Mi pa smo prišli z delom pozneje. Mnogo smo zamudili in pohititi moramo, da ne zaostanemo. Velikanski uspeh nemške socialne demokracije nam ne sme biti samo tolažba, da se giblje in da gre naprej, ampak še veliko bolj spodbuda, da stormo vse, kar je potrebno, za pospešitev svoje stranke. Doseči moramo, da nizirani in da ga bo sram, če ne bo natančno poznal svojega časopisja.

Privedite tovariše v organizacijo! Napravite jih, da se naroče na »Zarjo«! Velik kos dela bo s tem opravljen. Pohiteli bomo po poti, na kateri so drugi delavci že daleč daleč pred nami, dohiteli jih bomo in vstric bomo korakali od boja do boja — do zmage in svobode!

Vsak sodrug agitator! — to mora biti naše geslo. Vsakdo agitator za organizacijo in za časopisje; le tako pride čas, da ne bomo le občudovali uspehov bratskih strank, ampak da jih bomo sami enako slavno dosegali.

## Mednarodni pomen nemških volitev.

Uspeh socialne demokracije na Nemškem, veliko večji nego so ga prijatelji pričakovali in se ga nasprotniki bali, je dogodek, čigar pomen sega daleč preko meja nemške države, pa se zato ni čuditi, da se z njim bavi časopisje vsega sveta. Vsa Evropa stoka pod težo silnih bremen, katere ji nalaga od dne do dne požrejši militarizem. V splošni licitaciji oboroževanja pa igra Nemčija posebno veliko vlogo. Anglija in Nemčija, tekmovalki na industrialnem polju, sta obenem najhujši konkurenti v vojni pripravi, zlasti na morju. Gonja na Angleškem in Nemškem pa provzroča in pospešuje gonjo po vsem svetu in daje militarizmu venomer nove pretveze za venomer nove zahteve.

Ravno ob angleško nemških razmerah se lahko opazja, kako napačna je večna militaristična trditev, da je mir najbolje zavarovan, čim bolj so države oborožene. Stalna tekma teh dveh držav, ki je osrečila narode z drednoti, je tujina nevarnost svetovnemu miru. Pri vsaki novi ladji, ki se zahteva, dovoljuje ali gradi, vprašuje nasprotnik: Čemu? In sam odgovarja: Mi mu nočemo nič; če se tako silno oborožuje, nas misli torej napasti.

Tako so se izlegli celi romani o neizogibni angleško nemški vojni. Čim bolj se utrjuje tako mnenje, tem nevarnejše postaja. Pri tem rastejo in rastejo izdatki; nazadnje se lahko zgodi, da kdo zakliče: Rajši konec, pa naj bo že kakršenkoli, kakor pa to večno trpinčenje, večno izsesavanje, plačevanje brez konca in kraja,

pa čemur se nikdar ne vidi konca gredo ljudski žulji, kje je plod ind običek.

Zmaga socialnih demokratov na Nemškem kaže, da so misleče množice site militaristične politike in da hočejo miru. Za žive in mrtve je kancelar rotli volilce, naj nikar ne volijo socialnih demokratov, ker potrebuje vlada patriotičen parlament, ki bo vrgel nove milijone »na oltar domovine«, kakor imenujejo politični sleparji kapitalistične župe. A množica volilcev je odgovorila, da je sita vsega tega zlaganega patriotizma in je glasovala za »brezdomovince«, ki odrekajo militarizmu vsak vinar in vsakega moža.

Svetovnemu miru je velikanski napredek nemške socialne demokracije koristnejši od vseh bark in kanonov. Onstran meje, na Francoskem in na Angleškem vidijo, da nima peščica pustolovcev, ki hujša na vojno, nobene zaslonbe med maso nemškega ljudstva. To spoznanje mora vplivati pomirjevalno v prvi vrsti tam, kjer je povzročilo nemško oboroževanje največ nemira. In ker se militaristične zahteve po vseh evropskih državah vedno skrivajo za oboroževanje drugih sil, ima velikanski napredek socialne demokracije na Nemškem za vso Evropo ta pomen, da jemlje molohu argument, katerega se je doslej posluževal z največjim uspehom.

Nemčija se »mora« oboroževati, ker se oborožuje Anglija. In ker gradi Nemčija nove ladje iz strahu pred Anglijo, mora Anglija graditi nove ladje iz strahu pred Nemčijo. In ker so nemške barke tako velike kakor angleške, mora Anglija graditi večje. In ker je Anglija dobila drednote, jih mora dobiti tudi Nemčija. Tako frči »ker« in »ker« z ene strani na drugo in posledica je vedno enaka: Ljudstvo, posezi bolj globoko v žep.

Val se pa širi in širi. Ker je Anglija v zvezi s Francijo in z Rusijo, mora tudi Nemčija skrbeti za družbo. Tekma posameznih držav se izpreminja v tekmo alianc. Če ima »antanta« več ladij, ne sme zaostati trozveza; čim ima trozveza več topov, jo mora prekositi antanta. Ne le Nemčija, temveč tudi Avstrija mora povečati militaristične izdatke — prvič »zaradi svoje varnosti« in drugič zaradi svojih »zveznih dolžnosti«. Vsako francosko intrigo in vsako nemško poželjivost mora plačevati tudi avstrijsko ljudstvo. Ta vijak je brez konca in pritiska mehanično, ne da bi se brigal za sposobnost prebivalstva, ne da bi vprašal kakšno butaro preneso množice.

Velikanski napredek nemške socialne demokracije pa kaže, da se militaristični računi ne bodo mogli vedno delati brez krčmarja. Štiriinčetr milijona glasov za socialno demokracijo je ravno toliko glasov proti militarizmu, ravno toliko glasov za odkritosrčno mirovno politiko. Več kakor vsi kongresi v Hagu je vredna socialno demokratična zmaga na Nemškem in obupni klici nemškega kancelarja, ki zbira vse obležane patriotične fraze v šopek za ožje volitve, so žive priče, kako velikega mednarodnega pomena je napredek socialne demokracije.

tako otožna veličajnost. Potem so se zmedle misli; zaspal je in obdal ga je velik roj zdaj tragičnih, zdaj prijaznih senc, ki so gledale z zagostetimi očmi in rajale po praznosti.

Obitelj Boccanera je imela dva papeža, enega v trinajestem, drugega v petnajstem stoletju; od teh izvoljencev, ki sta bila vsemogočna, je prihajalo njeno nekdanje ogromno bogastvo. Obsegalo je mnogo zemlje v okraju Viterbo, več palač v Rimu, toliko umetnin, da bi se bile z njimi lahko napolnile cele galerije in toliko denarja, da bi se bile z njim lahko zasule cele kleti. Obitelj se je smatrala za najpobožnejšo med rimskimi patriciji; njena vera je bila najgorečnejša, njen meč je bil vedno pripravljen na službo cerkve. Da, bila je najvernejša, ali tudi najsilovitejša, najbojevitejša vseh patricijskih obitelji. Neprenehoma je imela spore in je bila tako divja, da je prišel bes Boccanerov v pregovor. Odtod je bil njih grb, krilati zmaj, ki piha v plamen, odtod ognjevitost, divje geslo, besedna igra z njihovim imenom. Boccanera, Alma rossa — usta zatemnela od rjovenja, duša enaka plamtečemu žaru vere in ljubezni. Še zdaj se pripovedujejo neštevilne legende o njihovi strasti in o dejanjih strahovite pravičnosti.

Tako se govori o dvoboju Onfreda, onega Boccanera, ki je dal sredi šestnajstega stoletja sezidati sedanjo palačo namesto starega, trilega poslopja. Onfredo je bil zvedel, da seje dala njegova žena od mladega grofa Costamagne poljubiti na usta. Zato ga je dal nekega večera ugrabit in z vrvmi zvezanega spraviti v svojo hišo; tam je v veliki dvorani prisilil grofa, preden ga je oprostil, da se izpoveda menihu. Potem je z bodalom prerezal vrvi, prekučil vse svetilke in zaklcal grofu, naj obdrži bodalo in se brani. Skoraj celo uro sta se iskala, izogibala in grabila v temi, v dvorani, ki je bila polna pohištva, ter sta si vzajemno vrtala luknje z bodeži v telo. Ko so naposled ljudje siloma odprli vrata, so našli med krvavimi lužami, med prevrnjenimi mizami in polomljenimi stoli Costamagno z odrezanim nosom in dvaintridesetimi ranami v stegnu, Onfredo pa je bil izgubil dva prsta desne roke in rame so mu bile prevrtane kakor sito. Čudež pa je bil v tem, da ni umrl ne eden ne drugi.

## Klerikalci in Italija.

Naši klerikalci se kaj radi oostavljajo, da so »slovenska« stranka. Iz agitatoričnih razlogov je to koristno, zlasti za stranko, ki sploh ne more živeti brez demagogije, in zlasti v času, ko delajo z narodnostjo imenito politične kupčije. Ali trditev klerikalcev ni resnična. Oni niso slovenska stranka, temveč le odlo mek po vseh katoliških deželah raztresene papeževske stranke. Ona nima slovenskega programa, temveč se ravna po rimljanskem programu, ki je enak za vse klerikalce.

Prijazen primer daje v tem oziru stališče klerikalcev napram Italiji. Ko je dr. Sušteršič v delegacijah nastopal za višje mornariške zahteve, je trdil, da je to potrebno v interesov Jugoslovanov. Letos je namesto njega debitiral dr. Korošec in njegova melodija je bila enaka. V interesu Slovencev je treba več militarizma, več trdnjav proti Italiji.

Kadar hujša klerikalni »Slovenec« proti Italiji, klopoče kajpada o slovenskih interesih.

Ali čudno! Vojne z Italijo nimajo nemški klerikalci nič manj na jeziku kakor slovenski. Nemški baroni in popi pa menda vendar ne hujskajo v interesu Slovencev in Hrvatov? Od kod to čudovito soglasanje?

V Salcburgu se je postavil baron Fuchs, ki je bil nekoč predsednik avstrijske poslanske zbornice, pred odbor ondotne kmečke zveze in je zapel znano pesem, pesemco prelepo: Kadar se konča tripolitanska vojna, bo moral Vittorio Emanuele napasti Avstrijo, ker drugače izgubi svoj tron. Baron Fuchs je star mož in morda mu je z ozirom na to odpustiti, da kvasi take traparije. Če spravi tripolitanska vojna italijansko ljudstvo na noge, tedaj ga noben Vittorio ne potolaži z novo vojno.

Ali klerikalnim argumentom ni treba, da bi bili pametni. Za »dobar« namen je vse dobro. In v tem slučaju je pobožni namen ta: Avstrija, udari, preden se Italija zave!

Kar deklamira Sušteršič, to deklamira Fuchs. Kar žele nemški klerikalci, to žele slovenski klerikalci. Vojno! Zato ker so »kristjani«.

Čenčarijam starega Fuchsa bi se lahko reklo neumnost, če bi čenčal sam Fuchs. Ali gonja zoper Italijo in pridiganje vojne je opravilo vsega klerikalizma; papeževstvo svetovno gospodarstvo pa ji je cilj. Brezvestno bi ta svetohilinska družba poglala na tisoče zdravih ljudi na morišče zaradi velikanke iluzije, zaradi papistične gospodolnosti, zaradi srednjeveških ambicij.

## Program francoske vlade.

Danes se predstavi Poincaré s svojim kabinetom obema zbornicama francoskega parlamenta. Svoje ministrstvo je spopolnil tako, da je poslanec Guist'hau prevzel naučni resor, trgovino pa poslanec Fernand David. Za podtajnike so imenovani: Za lepe umetnosti Leon Bérara, za pošte in brzojave Chaumet, za finance Besnard.

Sto let pozneje je navdalo komaj šestnajstletno dete iz rodu Boccanera, lepa, strastna Cassia, ves Rim z grozo in z občudovanjem. Ljubila je Flavija Corradinija, sina obsovažene in proklete obitelji. Njen oče, knez Boccanera, je trdo odklonil dovoljenje za zakon, njen starejši brat Ercole pa je prisegel, da ga ubije, če ga kdaj zasači z njo. Mladenčje je prihajal k njej s čolnom in Cassia ga je pričakovala pri malih stopnicah, ki so držale do reke. Toda Ercole, ki je prežal na njo, je nekega večera skočil v ladjico in porinil Flavijo nož naravnost v srce. Še le pozneje je bilo mogoče dognati dejstva; ugrabili so, da je Cassio, razjarjena in blazna od obupa, sama izvršila osveto, ker ni hotela preživeti svojega ljubimca; planila je najbrže nad brata in prekućnila čoln, objemajoča z enako neodolljivo silo morilca in njegove žrtve. Ko so našli vsa tri trupla, je Cassia še vedno objemala moža, stiskajoča njiju obraze skupaj z golimi rokami, ki so bile ostale bele kakor sneg.

Ali vse to je spalo v davno minulih dobah. Sedaj se je v obitelji Boccanera sila krvi doždevno pomirila, čeprav je ostala njena vera enaka. Tudi veliko premoženje je izginilo v postopnem propadanju, ki preti rimskemu patriatu že sto let s polomom. Posestva je bilo treba prodati, palača se je izpraznila in je dobila malenkostno meščansko lice novejšje dobe. Ali Boccanere so se trdovratno branili vsakega zakona s tujimi družinami, zakaj ponosni so bili na to, da je ostala čista njih rimska kri. Siromastvo jim ni bilo nič mar, njih velikanski ponos je zadostoval sam sebi; živeli so povsem osamljeni, brez tožbe, v tihozi in mraku, v katerem se je končaval njih rod. Leta 1848. umrl knez Ascanio je imel s svojo ženo, rojeno Corvisieri, četrto otrok: Pija, kardinala, Serafino, ki se ni omožila, da je mogla ostati pri bratu, Ernesto, ki je zapustila le hčerko, tako da je bil Onofrijev sin, sedaj tridesetletni knez Dario edini moški dedič in varuh imena. Ako bi umrl brez potomcev, mora z njim ugasniti živo in krepko pleme Boccanera, čigar dejanj je polna zgodovina.

EMILE ZOLA:

## Rim.

(Dalje).

Potem je odprla vrata, za katerimi so bile druge, zelo ozke stopnice, in je dejala:

»Kar naš je drugih, stanujemo v tretjem nadstropju. Če dovoli gospod Abbé, grem naprej.«

Veliko slavnostno stopnišče se je končalo v drugem nadstropju. Viktorina je povedala, da se pride v tretje nadstropje le po teli stopnicah; navzdol pa drže v tesno uličico, ki se ovija okrog strani palače do Tibere. Tam so posebna vrata; to je zelo pripravno.

Ko sta bila končno v tretjem nadstropju in korakala po hodniku, mu je zopet pokazala več vrat.

»Tukaj stanuje Don Vigilio, tajnik Njega eminence. Tukaj stanujem jaz ... Tukaj so pa Vaše sobe. Kadar prihaja gospod vikont na nekoliko dni v Rim, ne mara nikoli drugih. Pravi, da je tukaj svobodnejši, da lahko prihaja in odhaja, kadar hoče. Dala Vam bom tudi ključ spodnjih vrat kakor njemu. A kako krasan je razgled!«

Stopila je na prag. Pierru namenjeno stanovanje je imelo dvoje prostorov, precej velik salon, čigar rdeče tapete so kazale velike veje, in manjšo sobo s tapeto lanene barve, po kateri so bile posute modre, pobledele cvetlice. Salon pa je bil na voglu palače in je imel izgled na uličico in na Tiber. Viktorina je takoj odprla okna na obeh straneh; skozi eno se je videlo daleč dol po reki, v tem ko se je skozi drugo kazalo Trastevere in Janikulus onkraj vode.

»Ej da, tukaj je zelo prijetno!« je dejal Pierre, ki je prišel zanjo in obstal poleg nje.

Giacomo je prišel za njima, ne da bi kaj hitel. Enajsta je bila minula. Viktorina je opazila, da je duhovnik utrujen, pa ker se je spomnila, da mora biti po tako dolgem potovanju zelo lačen, mu je ponudila, da mu da prinesi zajtrk v salon. Potem ima vse popoldne zase, da se lahko spočije, ali pa gre iz hiše; dame uzre šele zvečer pri dmeju. Pierre je ugovarjal. Ne, na vsak način pojde, da ne izgubi kar pol dneva. Ali zajtrk je sprejel, kajti resnično je poginjal od lakote.



V nedeljo je ministrski svet sestavil izjavo, ki jo poda nova vlada v parlamentu. O njenem načrtu javljajo:

Vlada bo s poudarkom opozarjala, da se mora čimprej rešiti nemško francoska pogodba, ki zagotavlja odkritosrčne in normalne razmere med Francijo in Nemčijo ter interese in ugled obeh držav. Upati je, da se kmalu doseže tudi sporazum s Španijo. Izjava bo naglašala, da hoče Francija ostati zvesta svojim zvezam in prijateljstvom, ki so močnejša kot kdajkoli. Vlada hoče posvečati svojo pozornost armadi in mornarici, ki sta najboljši garancijski miru (?) in ki morata biti vedno pripravljena za vsako eventualnost. Končno bo vlada izjavila, da je pripravljena s pomočjo republikanskih strank izvršiti volilno reformo. Vlada bo z vso močjo skrbela za varstvo javnega reda in za vladno avtoriteto.

Sodbe francoskega časopisja o novi vladi so zelo različne. »Figaro« obžaluje, da je Delcassé dobil prostorček v kabinetu in mu očita, da je zagrešil velike napake v maročanski zadevi. Socialno radikalno časopisje je večinoma rezervirano in pravi, da čistiše nove vlade v notranji politiki ni tako jasno kakor Caillauxovo. Jaurès izraža svoje zadovoljstvo, da ni Delcassé ministrski predsednik.

## Španska kriza.

Nenadoma je na Španskem izbruhnila ministrska kriza. Ministrski predsednik Canalejas je v nedeljo demisioniral z vsem kabineto. Če je pri tem ostalo, še ni gotovo, kajti poznejše vesti pravijo, da je Canalejas drugo jutro na kraljevo prigovarjanje prekalal demisijo.

Tudi o vzrokih si nasprotujejo poročila. Vsekakor je motiv, ki se navaja, zanimiv. Sedem mornarjev, med njimi neki Chatu Cuqueta je bilo obsojenih na smrt zaradi upora. Vojaških pultov je na Španskem dovolj. Širša javnost pa zve le tedaj kaj o njih, če jih nikakor ni mogoče utajiti. Tudi o tem uporu ne javljajo nič natančnejšega, razven da je bila revolta v pokrajini Valencia eni pravijo anarhističnega, drugi republikanskega značaja — in da je vojno sodišče obsodilo sedem mornarjev na smrt. Na predlog vlade jih je kralj šest pomilostil, Cuqueta pa je imel biti usmrčen. Proti izvršitvi smrtne obsodbe je nastalo po vsej deželi, zlasti v Valenciji in Barceloni močno gibanje. Govorilo se je tudi o »generalni stavki«.

Po eni verziji je Canalejas nato izjavil, da je vlada storila politično napako, ker ni priporočila kralju, da naj pomilosti tudi Cuqueta; po drugi pa ga je pomilostil kralj Alfons posvoji iniciativi, oziroma vsled prošnje obsojenčeve matere. Canalejas je baje iz tega izvajal posledice.

Pa so tudi druge vesti, ki trdijo, da je ta afera le pretveza in da odstopa Canalejas zaradi tega, ker so nastale v pogajanju s Francijo zaradi Maroka prevelike težave.

## NOVICE.

\* »Moli in delaj!« Kamnolom Čorlav v Rudnem gorovju na Češkem prav klavrnou plačuje svoje delavce, zato pa hoče nadomestiti to mačehovsko ravnanje z delavci z veliko skrbjo za njih dušni »blagor«. Poslovni red ima med drugim naslednji določbi: § 11. Vsak delavec ja dolžan, da se udeleži pobožnosti polati zjutraj ob šestih, pozimi ob dnevnem svitu. Pobožnost se izvrši takole: Iz pesmarice se zapoje pesem, bere se poglavje iz svetega pisma, opravi se molitev, nato se zopet zapoje iz pesmarice, potem se začne delo. § 12. Vsakemu delavcu je v tem obroku strogo prepovedano kleti, prisegati, izgovarjati Boga žaljive besede in zlerabljati božje ime. Kdor se s svojimi tovariši zlobno prepira ali jih zbada, kdor uganja norčije in govori nespodobne besede, kdor bere med odmorom socialnodemokratske spise, se takoj odpusti. Ob taki pobožnosti ne more izostati nebeški blagoslov. Le škoda, da tečesamo v žepe podtnikov, ki se s krščansko gorečnostjo trudijo, da obvarujejo delavce vseh sredstev za kakršnokoli nekrščansko razveseljevanje in zabavo. Ali delavci bodo napravili

## Na vasi.

Ruski spisal M. Arcibašev. — Prevel Anton Melik.

Starček, povsem bel, drgetajoč, jima je lezel po tleh nasproti. Njegove koščene, ukrivljene roke so se stežavno prepraskale po tleh do njiju in noge so se vlekle onemoglo za telesom. Pogledal je Njezvackemu od spodaj navzgor v oči in buljenje njegovih temnih punčic, ki so bile pogreznjene globoko za vekami, je vplivalo grozotno na oba. Naenkrat pa je zgrabil za bangar ob vratih in se skušal ob njem postaviti po koncu.

»Kaj pa hočeš...« je vprašal Njezvacki z negotovim glasom. »Spravi se proč... ti...«

»Le lajaj, prokleti... jaz te ne pustim skozi...« je zahropel stavec, in razprostrl roke.

»Kam prokleti?...«

V prvem trenutku je napravil Njezvacki krettnjo, kakor da se okreniti; toda takoj nato se je pojavil trd, prekanjen izraz v njegovih očeh. Napel je celo telo, kakor da se pripravlja na skok, in udaril hitro z nožnico sablje čez go, umazano lobanjo starčkovo; razlegel se je slaboten zvok, kakor da se je razbil star lonec.

»Tu imaš...« je zakričal poročnik skozi zobe.

Oči starčkove so skočile iz jamic, zaječal je, zazibal se najprej nazaj, navo naprej, in se zvalil z vso težo po tleh.

### IV.

Ta trenutek je skočila gibka postava z enim skokom skozi vrata, tako hitro, da se jo je dalo komaj razločiti, zvila se kakor prožna mačka ob častnikih in stekla skozi hišna vrata.

»Stoj, oi... držite jo... Ah, vi...« je zakričal Njezvacki in planil za njo ven.

Čerkesov je obstal sam. Slišal je, kako so zunaj ropotali koraki Njezvackega, in zvenele

žalostne izkušnje, ako se bodo zanesli na pregovor: Moli in delaj in Bog ti pomaga! Kamnolomni podjetniki jih bo brezobzirno izkoristil, kadar bodo vsled pomanjkanja nezmožni za delo, jih vrže brez usmiljenja na cesto. Pač bodo modrcje ukrenili, ako se organizirajo in se bore že na tem svetu za tista nebesa, kakor jih imajo vsi krščanski imenitniki že davno!

\* **Zbirka znank za 840.000 kron.** Budimpeštanski arhitekt Robert Holiczer je eden najbolj znanih nabirateljev pisemskih znank. Pred nekaj dnevi je prodal svojo zbirko pisemskih znank budimpeštanskemu trgovcu z znankami za 840.000 kron. Holiczerjeva zbirka je obsegala zlasti eksotične znamke in je imela popolno špansko in hanoveransko zbirko, ki zbujata občudovanje vseh ljubiteljev pisemskih znank.

\* **Hitra pošta.** V Brnu je dostavila te dni pošta razglednico, ki je rabila pet in pol leta do svojega prejemnika. Razglednico je bil oddal dne 6. avgusta 1906. trgovec Sigmund Biach na Groß-Venedigerju. Ker je bila razglednica kolkovana z znanko, ki je medtem prišla ob veljavo, je moral prejemnik plačati še kazni. Prejemnik namerava izročiti nenavadno razglednico avstrijskemu poštnemu muzeju.

\* **Mater je umorila.** V Rohatynu v Galiciji je dušno bolna trgovčeva hči Dickmannova napadla med spanjem svojo mater ter ji s sekiro odrobila glavo. Umobolnoga dekleta so prepeljali v bolnico.

\* **3300 milijonov pisem vsako leto.** Kakor je razvidno iz neke italijanske statistike, odpravijo pošte vsega sveta vsako leto okolo 3.300.000.000 pisem. Na dan pride potemtakem 9.041.096, na uro 376.712, na minuto 6278 in na sekundo 104 pisma. Vsa ta ogromna množica pisem tehta približno 33.000.000 kilogramov, ako pa bi jih položili drug poleg drugega, bi pokrivala ploskev 44.000 hektarjev. Ker ima zemlja okolo 1.580.000.000 prebivalcev, prideta na vsakega zemljana nekaj nad dve pismi na leto.

\* **Vojne strahote.** Glasilo italijanske socialno demokratske stranke »Avanti« prinaša pismo berzaljera, ki se je udeležil na tripolitan-skem bojišču nesrečnega pohoda proti Bir Tobrasu. Pismo ima vse znake pristnosti in brez namena označuje napake poveljstva, tako da je vredno, ako ga podamo v celoti. Vojak piše: Dragi starši! Čudež je, da sem živ in Vam pišem to pismo. Dne 19. ob dveh zjutraj je odkorakal z dvema poljskima topovoma moj bataljon namre 33., obenem z 22. in z bataljonom grenadirjev iz utrdb in ko smo imeli za sabo že 30 kilometrov poti, smo začeli par sovražnih strelcov, ki smo nanje odgovarjali, dokler se ni sovražnik umaknil. Ko se je zvečerilo in smo se nameravali umakniti v taborišče, so nas presesteli Arabci s strašnim ognjem; 30 do 35 naših je obležalo mrtvih, 100 do 150 ranjenih. Čisto natančno ne vem številk. Ponoči nas je skušal sovražnik obkoliti; posrečilo se mu je. Morali smo bežati in smo na begu izgubili pištolice, vrečice za kruh, municijo in še marsikaj. Streljanje je bilo močno in zelo veliko število je bilo ranjenih; ti ubožčki so padali kakor junaki in mislim, da ni pogumnejšega polka od našega. Naložil sem si ranjenega tovariša, ki ga je bila zadela krogla v glavo in potem sem ga nesel na svojih ramah od griča do griča, da ga prinese na kraj za ranjenca. In potem naenkrat je počil strel proti meni, ne vem kako sem ostal živ. Toda ubogi berzaljer, ki sem ga nosil na ramah, je bil mrtev. Naš poveljnik Fara je poslal oddelek konjenice, da privede pomoč, toda tisti večer, ko smo nanjo čakali, ni prišla. Ponoči je streljanje ponehalo in ob 3. zjutraj smo se vračali obenem z ranjenci. Ob 7. zjutraj je dospelo ojačenje s 13 topovi in municijo; ako bi bilo prišlo prejšnji večer, bi se bili vse drugače ustavili sovražniku. Toda tisti večer nas je bilo samo 1200, sovražnika pa 5500. Lahko si mislite, kaj smo mogli storiti. Morali smo se umakniti, da rešimo življenje. In tedaj smo plakali nad svojimi materami in očetji, nad brati in sestrami, nad domovino. Ne smete pa misliti, da smo se naglo umaknili. Bili smo sredi puščave, povsod sam pesek, ki smo se vanj pogrezali do kolen.

njegove ostroge, kako je nekdo praskal po plotu in je kričal oster ženski glas. Prizadeval si je, da ne bi gledal na belo maso v kotu in je šel dalje, še vedno ne razumevajoč, kaj pravzaprav hoče. Srce mu je tolklo nenavadno močno, ko je odprl vrata in stopil v kmečko izbo.

»Nihče ne vidi... nihče ne ve... prihodnjič morda ne pojde več tako gladko...« Zdelo se mu je, da je postalo za trenutek v njegovih glavi prazno do nezvesti.

V izbi je bilo snažno in tiho. Klopi so bile iz srede sobe pomaknjene k steni, ikona se je motno svetlikala iz temnega kota. Okusno in praznično je vonjalo po sveže pečenem kruhu in zeljni juhi.

V kotu, za katunasto zaveso, se je bil skril nekdo. Instinktivno je začutil Čerkesov, da je to ženska in gleda ta hip nanj. Z nekako plahim čuvstvom je stopil k zavesi in jo odgnil. Tam je stalo ob steni suhotno dekle, in pritiskalo roke na prsa; njene temne oči so ga gledale prestrašeno in vendar uporno. Čerkesov je stopil tesno do nje, napeta dražeca sila ga je tiščala naprej. Dekle je buljilo vani, ne da bi le stresnilo z rokami.

»Tiho« je rekel tiho Čerkesov in opazil sam, kako mu drhti glas.

Dekle je nenadoma zajokalo na ves glas, toda ni se premaknilo in tudi ni povesilo oči. Vso bi je bilo puščobno in temno; odnekod se je čul ječeč glas, kakor da padajo kaplje z vodnjaka na tla.

»Takole lepo dekle pa joka...« je pregovoril Čerkesov, ki ni vedel kaj bi rekel, in jo je prijel za roko. Videl je, kako neenakomerno in plašno se dvigajo njena prsa in krako se svetijo gole noge skozi pisano krilo. Naenkrat se je sklonil nizko in jo p ljubil na lice.

Dekle se je mahoma odmeknilo nazaj; njene črne oči so se odprle tako na široko, da se ji je spail ves obraz. Pred Čerkesovim se je za vrtelo vse v krogu, v nogah je občutil zamol-

ždaj pa vam želim vesel božič, srečno novo leto in ne skrbite zame, kajti godi se mi dobro.« Tako in še huje izgleda vojna v resnici, ne pa tako, kakor jo hočejo naslikati meščanski listi s svojimi izmišljotinami o zmagoslavju in navdušenju. In kaj naj si mislimo o poveljništvu, ki brez potrebne tako brezvestno izpostavlja vojaške smrtni nevarnosti?

\* **Posel kraljeviča.** V Monte Carlu že dalj časa biva črnogorski prestolonaslednik Danilo, ki »pridno« igra za velike svote. Pravijo, da je priprl že 700.000 frankov ter jih takoj poslal svojemu kraljevskemu očetu Nikolaju v Cetinje. Zares ganljiv zgled otroške ljubezni do očeta!

\* **Devištvu in sežiganje mlilcev.** Pruski notranji minister je umaknil odločbo, da se mora vsak ženski mlilci preiskati z ozirom na svoje devištvo, preden ga sežgo. Samoposebi je umevno, da tega koraka minister ni napravil brez običajnih vsakovrstnih birokratičnih in »znanstvenih« razmotiranj, kakor je na Pruskem navada že od nekdaj. Preden so namreč odredbo preklicali, so vprašali znanstveno deputacijo za zdravništvo, ali preiskava devištva ženskih trupel lahko odpade brez nevarnosti za moralo pruske države. »Kruzeitung« poroča o tem: »Dne 6. januarja t. l. se je sešla znanstvena deputacija za zdravništvo na sejo. Na tej seji se je vsled želje notranjega ministra obravnavalo vprašanje, ali je zaradi sežiga mlilca pri mlilškem ogledu velika praktična potreba, da se določi devištvo. Po temeljitom prerešetanju vseh okoliščin za in proti je deputacija vprašanje zanikala. Vsled tega je notranji minister dotično določbo razveljavil.« — In tako babje čvekanje naj bo znanost!

\* **Rahločutni car.** Ruski poslanik v Belgradu je opozoril kralja Petra, naj zavrne v skupščini sprejeto postavo o poročnem darilu princesi Heleni; ruski car smatra baje za razžaljivo, da je sprejela skupščina postavo samo s tremi glasovi večine. Srbsko ljudstvo se gotovo ne bo jokalo, ako princesa Helena ne sprejme poročnega darila.

\* **Smrt 139 letnega.** V Kindeštiju blizu Jaša je umrl dne 11. t. m. ponoči posestnik Mihaj Ciornodolin vsled visoke starosti. Ciornodolin je bil star 139 let. Njegova žena mu je umrla pred 70 leti. Imela sta 18 otrok. Ciornodolin ni bil nikdar v svojem življenju bolan, pač pa je bil pred leti oslepel.

\* **Preproga za 780 000 kron** Nekateri ameriški milijonarji imajo svoje palače v Evropi in Ameriki. Zlasti na Angleškem in v pariški okolici si daj daj urediti kapitalisti razkošna začasna bivališča. Eden izmed njih bo napravil zdaj s svojo vilo celo dobro kupčijo; njegova vila je namreč v pasu pariških utrdb, v La Mecettu, kjer grade nove ceste in mora občina pokupiti razna zemljišča. Občina bo plačala ameriškega milijonarju za njegovo posest nič manj kakor 11 milijonov, medtem ko je njega veljal nakup obenem z ureditvijo in prenovljenjem 7 milijonov, tedaj zasluži milijonarški izkoriščevalec pri tej kupčiji malenkostno vsotico 4 milijonov. Milijonar je imel v vili preprogo, vredno 780.000 kron. Preproga je jako dragoceno delo iz 18. stoletja in je razgrnjena v dvorani, kjer nikdar ne stopi nanjo človeška noga. Na eni strani razkošno bogastvo; na drugi strašna revščina — tak je blagoslov današnje kapitalistične družbe.

\* **Uboge ovčice.** Ameriškega škofa Farleya je imenoval papež za kardinala in ob tej priliki striže ameriške katoliške ovčice, da je veselje. Okoli 25.000 dolarjev morajo plačati nesrečne ovčice za kardinalski klobuk svojega višjega pastirja. Ko je bil Farley v Rimu, je plačal 10.000 dolarjev papežu, nato mu je poslal iz Amerike še nadaljnjih 10.000 in zdaj mu dolguje še 5000 dolarjev. Nesrečne ovčice!

## Stavka belgijskih rudarjev.

Mon s, 10. januarja.

V evropski javnosti je vsled netočnih poročil časopisja razširjeno krivo mnenje, da stavkajo vsi belgijski rudarji. V resnici pa je splošna stavka v enem izmed štirih belgijskih premogovniških okrajev, v t. zv. Borinaži. Borinaža je premogovih zakladov zelo bogat okraj v Menegavski pokrajini, ki se po zgodo-

klo nevzdržno silo. Zavest, da ima popolno blast in da ni nikomur odgovoren za svoje dejanje, ga je napravila še bolj trdega; njemusamemu se je zdelo strašno in obenem nedvomno mamljivo, privrkat imeti dekleta v popolni oblasti, tako da lahko stori z njim kar pač hoče. Roke so mu drgetale, stisnil je zobe skupaj, v obeh se mu je zasvetilo nekaj besnega. Zgrabil je dekleta za srajco, da so se šivi mahoma razparali, in se je nepričakovano zasvetilo pred njim dvoje golih grudi. Za trenutek mu je obstala sapa; objel je dekleta, prizadevajoč si nezvestost, da bi storil z njo vse kolikor mogoče grobo in boleče.

Dekle ni kričalo. V njenih široko razprtih očeh je bil nekak čudovito brezmišeln izraz; kakor da je oddaljena daleč, daleč od njega. Le ko jo je pritiskal k tlom, je šepetala tiho:

»Ah, ah... mladi gospod, mladi gospod!« Pod njim se je zvijalo njeno malo telo, kolena njegovih rumenih jahalnih hlač so se omazala, ko so drsala ob prazna tla. Obraz Čerkesova je bil rdeč in poten čez in čez; ni opazil kako mu tečejo sline iz ust po bradi.

Ko je stopil ven na cesto, je bil že legel večer na zemljo in nad kmečkimi kočami in tenkimi jagnedi so trepetale zvezde mehko in pokojno.

### V.

Noč je bila brezmeščna. Na nebu je bielelo zvezd brez števila, kakor da je potrezel nekdo čezenj na gosto svetlo-zlatega prahu.

Eskadron je zapustil vas Medpotoma se je četa polagoma razprostrla narazen, vendar so bili videti vojaki, zlit v eno s temnimi telesi konj, kakor ena sama, črna masa. Čulo se je pridušeno govorjenje, zdajpazdaj se je zasvetil rdeč ogenj prižganih cigaret in nato zopet izginil. Na čelu je jezdila gruča častnikov, njihovi plašči so se topili kot blede in sive lise na temnem ozadju stepe. Konji so rezgetali pogostem.

vinskih poročil peč s premogarstvom že izza 11. stoletja. Da so se Borani — tako se imenujejo prebivalci — že oddavna pečali s premogokopi, pove že ime: borain pomenja toliko kot premogokop.

Povod za stavko je bila odredba premogovniških baronov, da se namesto tedenskega izplačevanja mezde uvede tudi v Borinaži polmesечно izplačevanje kakor je v navadi v ostalih belgijskih okrajih že izza desetletij. To novotarijo utemeljujejo podjetniki z novim zakonom o starostni penziji rudarjev, ki jemlje mesečno mezdo za podlago prispevkov v penzijsko blagajno.

Tej nakani pa so se delavci uprli, ki zahtevajo dosednji red; strokovne skupine, ko so s pogajanjimi hotele poseči v spor, so lastniki premogovnikov kratkoma odklonili. Pri splošnem glasovanju so se nato rudarji prizadetega okraja skoro soglasno odločili za takojšnjo stavko. Stavka je splošna, zakaj celo po poročilih meščanskega časopisja, ki je premogovniškim baronom prijazno, je ustavilo delo od 26.267 zaposlenih delavcev 25.675 rudarjev!

Uspeh boja je precej negotov in tudi v strokovnih krogih nimajo mnogo upanja, da bi stavka iztekla za delavce ugodno in da bi se mogli trajno ustavljati navedeni reformi. Vse drugače bi izgledala stvar, če bi stavkujoči rudarji premenili smer svojega boja in če bi namesto tedenskega izplačevanja zahtevali povišanje mezd, ki je vsled sedanje hude draginje krvavo potrebno. Zlasti še če vpoštevamo, da je v poslednjih sedmih letih rudarska mezda v Borinaži zelo upadla. Ob zgledni solidarnosti in ob železni disciplini, ki jo razodevajo rudarji v tem boju, bi se dal doseči realnejši uspeh nego je način mezdnege izplačevanja. Ovira za delavski nastop je silno pomanjkljiva organizacija borenških rudarjev: Borinaža je edini rudarski okraj v Belgiji, kjer doslej ni še zmogala centralistična organizacijska oblika. Vse gibanje vodijo razmeroma majhna lokalna društva, ki razpolagajo le s pohlavnimi denarnimi sredstvi in ki nimajo enotnega vodstva. Polne blagajne in enoten nastop sta pa glavna predpogoja vsakega delavskega uspeha.

Kakor rečeno je izid tega boja v precejšnji meri odvisen od tega, če se izpremeni v boj za zvišanje mezd z določitvijo minimalne mezde in če se raztegne na vso deželo. Naj pa stavka konča tako ali drugače, nekaj koristnega uspeha bo imela v vsakem slučaju: naučila bo borenške rudarje ceniti vrednost in važnost močne, centralne strokovne organizacije!

## Ljubljana in Kranjsko.

— **Politična komedija**, ki se da težko težko prekositi, se je odigrala v Zagrebu z asistenco naših klerikalcev. Takozvani hrvaški »pravaši« so imeli v Zagrebu sestanek in so med drugimi poslali tudi telegram cesarju. V tej brzjavki izrekajo trdno upanje, da bo cesar zedinil razcepljene hrvaške dežele in ščitil hrvaško državno pravo. — Čudne pojme o ustavnem življenju imajo ti čudni »demokratje«. S takimi telegrami se da seveda opravičiti vsa pravaška politika. Gospodje stoje na straži za hrvaško državno pravo. Vahtajo ga in čakajo, da ga cesar uresniči, pa se ne zmenijo za nič drugega. Med tem pa lahko počenjaajo Khuen Hedervary, Rauch, Tomašič itd., kar hočejo. Pravaši jim ne morejo braniti, ker stoje na vahiti. In čakajo na cesarjev dekret, ki razglasi »Veliko Hrvasko«. Le toliko časa jim še ostaja, da pošljejo tudi dr. Sušteršiču telegram. Tudi njemu izrekajo »upanje«, da bodo čimprej združeni. In zakaj ne bi Sušteršič odgovarjal upanju? Tudi Sušteršič je telegrafiral — »kot del plemenitega naroda hrvatskega«. Zdaj zopet lahko čakajo. Če v petih ali desetih letih še ne bo zedinjena Hrvaska, bodo pa zopet telegrafirali cesarju. In povrh pozdravili Sušteršiča. In Sušteršič bo odgovoril... »Politika« pravi jo temu!

— **Nemške volitve** presoja »Slovenski Narod« na poseben način. Uspeha socialnih demokratov ne more utajiti. Ali kot pravi bur-

Čerkesov je jezdil sam zase za eskadronom, kadil in premišljeval. Ob njem sta se premikali enakomerno topli strani konja, v obraz mu je vel komaj opazno hladni nočni veter. Bilo mu je tesnobno-težko pri srcu; v njegovem spominu se je ponosno pojavljalo nekaj žarečega, golega, sladkega, vmes pa so vstajale semintja velike, vprašajoče oči njegove neveste.

»Eh, kaj... Kakor vsi drugi... Če ne bi jaz... bi pač kdo drug... To je že tako z njimi...« si je mislil, toda nezadovoljnost s samim seboj in misel na nevesto ga je mučila dalje, in nekaj ga je opominjalo, da se mora na vsak način oprostiti tega morečega čuvstva.

»Ah...to je šlo imenitno... bogme... to je šlo...« je rekel spredaj nekje tiho vojakov glas, opajajoč se še vedno s sladkimi spomini.

»Tepec« je odgovoril drug glas razdraženo in nekako zaničljivo.

Spredaj sta se naenkrat razjeknila dva prasketajoča strela in dva kratka ognja sta se zasvetila iz goste teme. Vse se je zdrnilo isti hip, pridržalo sapa in prislušknilo. V masi nekje je nekdo težko zaječal.

»Eden je zadet...«

In temno noč je na mah presekala divji krik.

»Zaseda!... Ujemite jih... pobijte jih!... Vaše blagorodje... Nadnje!... so kričali divje in zmešano glasovi od vseh strani.

Čerkesov je mehnično nategnul povodce in zajezdil ob eskadronu na čelo. Z grozotnim hruščem in trščem, kakor plaz, s krikom in žvenketanjem orožja je drvela cela masa konj in mož dalje v noč. Konji so drgetali in ječali, izpod nog se je dvigal prah, ki ga v temi sicer ni bilo opaziti, ki pa je lezel kakor temen oblak na stepe. Zraven Čerkesova so hrumele enakomerno in zastajale polagoma črne sence konj



žva ga hoče po sili premesiti v radikalno-liberalni uspeh. Socialisti so res zmagali, ampak volili jih niso socialisti. »Socialni demokratje — pravi liberalno glasilo — so dosegli svojo zmago, ker jim je občna nezadovoljnost z vlado in z meščanskimi strankami pripeljala vse polno volilcev, ki so sicer vse prej, kakor socialno demokratičnega mišljenja. Če je to »Narodu« tolažba, mu jo privoščimo; ali modra ni. Zakaj socialna demokracija je šla tako načelno v boj, da ni moglo biti med volilci nikakršnega dvoma njenih ciljih. Eno je res: Milion volilcev, ki je letos glasoval socialistično, še pri zadnjih volitvah ni bil rdeč. Ali zdaj je pač postal tak in se pridružil onim trem v četrti milionom, ki so že leta 1907. volili socialne demokrate. Da so dobili socialisti tudi nekatere take okraje, kjer je razmeroma malo delavstva ne pomeni nič. Ščasnoma bodo tudi naši duševni delavci spoznali, da je učinek stradanja v »inteligentnem« želoncu ravno tak kakor v »neinteligentnem«.

— **Meščanske stranke so pustili na cedilu.** nemški volilci — pravi »Slov. Narod« — ker so spoznali, da te, zastopnice za kompromise, vedno zavzetea velekapitalizma, niso zmožne, delati načelno, odločno, nepopustljivo in brezobzirno politiko. Kakor da je hotel liberalni list portretirati svojo stranko. Ravnihar dokazuje z največjim uspehom na Dunaju, da tudi naši liberalci, »vedno zavzeti za kompromise« — vide Stürgh in argentinsko meso — »niso zmožni delati načelno, odločno, nepopustljivo in brezobzirno politiko.« Čudno, kako poučuje Narod svoje čitatelje, da nimajo ničesar pričakovati od liberalcev.

— **»Slovenec« natvezuje** svojim čitateljem največje neumnosti s trdnim prepričanjem, da mu bodo verjeli vse. O nemških volitvah pravi, da se je liberalizem zvezel s socialno demokracijo in da so liberalci dali takoj pri glavnih volitvah večino svojih glasov na razpolago. Take teletine ne more nihče prodajati razven »Slovenca«. Saj so storiili nemški liberalci dosti neumnosti; ali za take troletne jih vendar ni mogoče smatrati, da bi ostali liberalci, pomagali socialistom na konja, pa sebe pri tem spravili na kant. Ali morda se je naivni pravovernik le malo zmotil s centromom in konservativizmom. Res je namreč, da je centum v takih okrajih, v katerih sam ni mogel upati na zmago, komandiral svoje volilce za konservativnega kandidata. Zalego seveda ni veliko, kajti protestantovski konservativci (lutranjari!!!) so bili kljub katoliški pomoči grozovito tepeni. Kar se tiče liberalcev in socialistov, je le to res, da so liberalci do zadnjega dneva jamrali, ker niso hoteli socialisti sprejeti kompromisa za glavne volitve. Da so volilci liberalcem ušli, pa glasovali za socialne demokrate, to je pač druga reč; to se pravi izgubiti glasove, ne pa »dati jih na razpolago«.

— **»Granitni stolp«** imenuje klerikalno glasilo nemški centum. Primera je menda vzeta iz litanij, zato je tako šepava. Saj nič ni reči; 79 mandatov je že nekaj (ne 85); ali leta 1907. jih je dobil centum pri glavnih volitvah 89, torej se je »granitni stolp« vendar okrhla doslej za deset mandatov. Čuden granit!

— **Gosp. ing. Venčeslav Smrekar** nas prosi z ozirom na notico o slikah g. Hinka Smrekarja, v kateri je bilo navedeno tudi njegovo ime, za konstatiranje, da zamenjava obeh slikarjev ni lahko mogoča, ker gosp. Venčeslav Smrekar doslej sploh ni izlagal nobenih del v ljubljanskih izložbenih oknih, temveč le v razstavah in ker je slikal le portrete, ne pa karikatur. Objavljamo to na željo gda. V. Smrekarja in mislimo, da to sploh ni »afera«, iz katere bi bilo treba prizadetim izjaviti kakšne »konsekvence«.

— **Olepševalnega društva v Rožni dolini VII. redni občni zbor** bo v nedeljo, dne 21. januarja 1912 ob 3. popoldne v restavracijskih prostorih g. Marna. Z ozirom na važnost olupševalnega društva za novo naselbino in zaradi koristi, ki jih donajajo uspehi društva vsakemu poedinemu stanovalcu Rožne doline, vabi odbor vse člane, osobito iz Rožne doline, na obilno udeležbo.

— **Ektoradlograf »Ideal«.** Črno morje. Lep naravni prizor — Slabo plačan rešilec. Komičen prizor. — Čutnica. Znanstvena slika. — Pipa za opij. Prekrasna drama. Rozalijina sabotaža. Velekomično. — Komična novost. Sreča e. Senzacijska privlačnost. Nordiskfilm Co.)

— **Tat konjskih odev.** Tekom pol leta je neznan uzmovnik pokradel v mestu več konjskih odev. Te dni je slučajno opazil neki izvošček

in človeških teles, in čez par minut je že drvel sam na čelu četi.

— **»Kmetje...«** je pomislil Čerkesov nedoločno, besnost je zameglila vse njegove misli. Roka mu je mehnično stisnila trdi ročaj sablje, in zobje so škrtali krčevito.

— **»Stoj...«** je zakričal, pri tem pa pustil konja v polnem teku drveti dalje. Isti hip je ugledal pred seboj nekaj motnega, nejasnega, čudno grozotnega... široko, brezoblično maso povprek pota, kakor črno čredo volov ali vravogov. Z neverjetno silo, toda brezuspaha, je nategnil povodec, oči so se mu izbulile od groze. Sablja mu je odletela iz roke.

Bilo je prepozno. Konj se je zapletel s koprom, spravil se en skok naprej, skušal oprstiti nogo in se zazibal na stran; odvezad se je zavalil drug; divje kričanje je viselo v zraku nad njim, Čerkesov je odletel na tla, izpuštil povodec in kričel z rokami po zraku. Ostro železo obrnjenega pluga mu je s suhim škrtanjem prerezalo trebuh, nad njim se je v par hipih zgrmnila kaotična gnječa množica, konj in orožja. Eden konj se je z vso močjo zavalil nanj in mu strl s svojo ogromno težo lobjano, ki je počila kakor loncec in končala grozotne muke strašnega brezsmiselnega umiranja na železni osti ostrega pluga.

Zdelo se je, kakor da rjove noč sama v divji grozi in ječi; iz temnega lesovja so kričali zbesneli, uporni glasovi, kakor upor teme in smeh noči:

»Hura... Hura...«

svojo pogrešano konjsko odevjo na konju, ki je peljal težak voz po Mestnem trgu. Stražnik je volniku vzela odevjo. Poizvedbe so dognale, da je to odevjo in še več drugih ukradel in prodal 70 letni berač Tomaž Pečnik iz St. Jakoba ob Savi. Pečnika so prijeli, a pravi, da odev in ukradel, ampak jih je deloma našel, deloma kupil po kroni. Ker mu niso verjeli, so ga izročili sodišču.

— **Na Silvestrovi veselici pri Anžoku v Spodnji Šiški** je nekdo zgubil zlat prstan. Kdor ga je našel, naj ga odda v prodajalni konsumnega društva v Sp. Šiški.

— **Skrivnostna najdba.** Prejšnji terek so kopali v Kokrici pri Kranju delavci gramoz. Pri tem so zadeli na človeški okostnjak, ki je ležal meter globoko pod zemljo in je bil že precej trohnel. Poleg lobanje je ležal zarjavel nož. — Skrivnostna najba je zbudila veliko pozornost in splošno sodijo, da gre za zločin, ki se je zgodil pred mnogimi leti.

— **Iz Tržiča.** Naša zadružna prodajalna strašno jezi klerikalce. Zakaj, ne vemo. Menda najbrže zato, ker nimajo sami več svojega konzuma. Zato seveda mi ne moremo. Tržiški delavci smo lahko veseli, da imamo nekaj svojega. Če je »Konzumno društvo za Ljubljano in okolico« otvorilo za nas prodajalno, tedaj mu moremo biti samo hvaležni in seve moramo biti tudi v svesti si, da je dobra stvar dejanske podpore vredna, ne pa obrekovanja!

— **Iz Tržiča.** Obrekovalci se je vjel. Klerikalni čevljar Končar je obrekoval »Konzumno društvo za Ljubljano in okolico«, da so tržiško prodajalno že zapečatili. Društvo je obrekovalca prijelo za jezik. In — koj mu je zlelo srce v hlače. Takoj je podpisal preklc. Mož se izgovarja, da so drugi tako govorili. Pove pa ne, kateri — da še tiste zadene roka pravice. Obrekovalci, jezik za zobmi. Laž ima kratke noge.

— **Samomor.** V Polšici pri Radovljici se je zmešalo bajtjar Francetu Bštru. V zmedenosti je šel na pod in se obesil.

— **Dvoje vlomov.** V Zagorju ob Savi je v vromlil ponoči v mlin Martina Bukovca tat ter odnesel 200 K. Prav tako je obiskal vlomilec tudi v bližnji vasi St. Jurju trgovca Maljaja, mu odnesel srebrno uro, okoli 50 K denarja in še nekaj drobnarije. Za storilci ni nobenega sledu.

## Občinske volitve na Rakeku.

### Sodrug! Soobčani!

Za občinske volitve, ki bodo v četrtek 18. t. m. od 9. zjutraj do 6. zvečer je volilni odbor socialno-demokratične stranke v dogovoru z narodno-napredno stranko postavil naslednje kandidate:

#### I. razred.

Puntar Franc, posestnik, Ivanjeselo.  
Ambrož Jožef, posestnik, Rakek.  
Svet Andrej, posestnik, Rakek.  
Stržaj Matevž, posestnik, Rakek.  
Jernejčič Lovre, posestnik, Slivce.  
Mršek Matija, kovač in posestnik, Urec.

#### Namestniki.

Mele Anton, posestnik, Rakek.  
Gnezda Anton, posestnik, Urec.  
Ilomovc Ivan, posestnik, Rakek.

#### II. razred.

Gabrenja Matija ml., gostilničar, Rakek.  
Urbas Janez, posestnik, Rakek št. 13.  
Gregorič Andrej, posestnik, Rakek.  
Bajt Ivan, posestnik, Urec št. 68.  
Pirc Andrej, posestnik, Rakek.  
Milave Jakob, posestnik, Ivanjeselo.

#### Namestniki.

Anton Štefančič, posestnik, Ivanjeselo.  
Franc Gabrenja, posestnik, Rakek.  
Andrej Jernejčič, posestnik, Urec št.15.

#### III. razred.

Domicelj Maks, trg. in posestnik, Rakek.  
Gnezda Franc, trg. in posestnik, Urec.  
Ribarič Simon, posestnik, Urec.  
Perko Andrej, posestnik, Rakek.  
Jeršan Martin, posestnik, Urec.  
Repč Peter, učitelj, Urec.

#### Namestniki.

Bajt Janez, posestnik, Urec št. 43.  
Sušteršič Franc, posestnik, Rakek.  
Petrič Anton, posestnik, Urec št. 61.

#### Za podobčino Rakek

Ivan Bombač, Rakek.  
Anton Modic, Ivanjeselo.

#### Za podobčino Urec

Belle Avgust, Urec.

#### Namestnik

Petrič Franc, Urec št. 45.

Sodrug! Da podremo klerikalno strahovlado, da zbrisemo črni madež raz našo občino, je v tem trenutku najvažnejša naloga vseh občanarjev, zakaj plodonosno delovanje občine v prid občanarjev je nemogoče, dokler bo občina dekla klerikalne stranke. To je bilo merodajno, da se je socialno-demokratična stranka — vzlic nepremostljivim in načelnim razlikam — odločila za skupen nastop z narodno-napredno stranko ob teh volitvah. Naša sveta dolžnost sodrugi je, da možato in sklenjeno, kakor je naša navada, glasujemo za skupno listo. V četrtek naj ne manjka na volišču nihče, zakaj vsak glas utege biti odločen za nadaljno usodo naše občine. Posebno pozornost moramo posvečati v zadnjih urah pred odločitvijo pošten, vztrajni in obsejni agitaciji, da izjalovimo nečedne nakane nasprotnikov in obrezuspešimo temno delovanje klerikalnih agitatorjev, ki letajo noč in dan okoli volilcev in jih skušajo z vsakovrstnimi lažmi vpreči v svoj voziček!

**Volilni odbor soc. dem. stranke.**

## Štajersko.

— **Otrok je zgorel.** Ko se je v soboto zjutraj zbudil kočar Jožef Pečar v Spod. Dupleku je njegova hiša gorela s polnim plamenom. Komaj je še ušel s svojo ženo in enoletnim otrokom iz gorečega poslopja. Speče šestletne Ivanke pa niso mogli več dobiti iz sobe, ker je že žerjavica zasula hišna vrata. Ubogo dekletce je do-

bilo take opekline, da je na njih umrlo. Pečar je bil zavarovan.

— **Z nožem zabodel.** Iz Trbovelj poročajo: Pred par dnevi so šli rudarji Jakob Lesjak, Jože Drogenik in Avgust Dernovšek v spremstvu deklet Pavle Jeruja in Frančiške Hribar iz Trbovelj proti Lokam. Sledil jim je rudar Blei, ki je nameraval iz ljubosumnosti napasti Lesjaka, ker je za njega marala Frančiška Hribar, med tem, ko je odklanjala Bleja. Pri napadu je porini Blei Dernovšku, ki je priskočil svojemu tovarišu na pomoč, nož tako globoko v pleča, da je ranil tudi pljuča. Dernovšek se je smrtno ranjen zgrudil na tla. Bleja so še tisto noč izročili orožniki okrajnemu sodišču v Laškem trgu.

— **Na smrt obsojen.** V četrtek in petek se je moral pred graško poroto zaradi roparskega umora zagovarjati neki Šorli, ki je 12. oktobra m. l. umoril in oropal v Lipnici delavca Karla Renharta. Porotniki so potrdili stavljen vprašanje glede umora in ropa in sodni dvor je Šorlija obsodil na smrt na vešalih. Obsojenec je obsodbo mirno sprejel.

— **Vlomili so v skladišče južne železnice** v Celju ter pokradli kave, riža in drugega blaga za 235 K. Tatovi so neznani.

## Koroško.

— **Duhovniški poštenjaki.** Slično kakor drugi njegovega stanu je kot porok podpisal tudi opat tancenberškega samostana Ecker menice za trdko Paleze in Kayser Suppanovi banki. Ko je trdko Paleze in Kayser propadla in je banka zahtevala od Eckerja plačilo, se je Ecker izgovarjal, da ni dolžan plačati, ker je storil obljubo uboštva. Pobožni opat Ecker je torej jamčil v zavesti, da se v trenutku plačilne obveznosti ogne plačilu. Tako ravnanje meji na goljufijo in čudno je, da pusti državno pravdnništvo opata Eckerja tako lepo v miru. Suppanova banka je tožila opata pri celovškem deželnem sodišču, ki je opata obsodilo, da mora plačati. Ecker je napravil vzklic na graško višje deželno sodišče, ki pa je vzklic zavrnilo. Ali opat v svoji krščanski gorečnosti ni miroval, pa se je pritožil na najvišje sodišče. In res je najvišje sodišče ugodilo vzklicu ter ovrglo sodbi celovškega in graškega sodišča z utemeljitvijo, da opat Ecker ni zavezan plačati, ker je storil obljubo uboštva in torej ni mogel jamčiti. Njegovo jamstvo torej ni imelo pravne moči. Po tej odločitvi torej Eckerju ni treba ničesar plačati in se lahko smeje v pest oškodovani banki. Tudi od nekdanjega škofa dr. Khana bi bila morala dobiti Suppanova banka velike vsote denarja. Dr. Kahn bi bil moral plačati po propadu imenovane trdko 100.000 K. Škof ni hotel plačati in banka je tožila. Preje je bil Suppan pisal škofu pismo in zahteval plačilo. Škofov tajnik dr. Ehrlich je odpisal, da škof nima zdaj denarja, da pa priznava jamstvo. Pri obravnavi pred celovškim sodiščem pa je dr. Ehrlich izpovedal, da je bil pisal pismo brez škofovega naročila. S takim kavalirskim početjem se skuša škof ogniti plačilu. Ako tako ravna navadni ljudje, tedaj jih imenujejo sleparje in goljufe ter jih utaknejo v luknjo. Tancenberški opat Ecker in škof dr. Kahn pa imata postavbo za norca in sta kljub temu poštenjaka. In potem še hočejo veljati taki ljudje za branitelje krščanske vere, v imenu katere na stežaj odpirajo dur korupciji!

— **Poskušen samomor stražnika.** V Beljaku je oddal ponoči dne 5. januarja stražnik Rus šest streliv proti sebi. En strel mu je ranil oko in je nevarnost, da pride Rus ob njega. Ostali strelji so ga samo neznatno ranili in bo ozdravel. Rusa so prepeljali z rešilnim vozom v bolnico. Vzrok dejanju je baje ljubosumnost.

## Goriško.

— **Razpust deželnega zbora »L' Eco«** po roča baje iz zanesljivega vira z Dunaja, da namerava vlada razpustiti goriški deželni zbor še ta teden. Vzrok zaključitve so abnormalne razmere, v katerih zaseda deželni zbor. Te dni se bo babil z goriškim deželnim zborom ministrski svet. Nove volitve bodo razpisane koncem marca.

## Trst.

— **V zadregi so slovenski bančni zavodi** in druge korporacije zaradi Kornelija viteza Gorupa. Ko se je namreč raznesla po časopisih vest, da je bil Kornelij vitez Gorup v Trstu obsojen dne 13. m. m. na enomesečni strogi zapor in na 800 K denarne globe zaradi nečloveškega izkoriščevanja ubogih žrtev, t. j. zaradi odeduštva, so pričakovali vsi denarni zavodi in druge korporacije, pri katerih je Kornelij vitez Gorup odbornik, da takoj pristopijo na odloži vsa odobniška in častna mesta. Toda motili so se jako, kajti Korneliju vitezu Gorupu, ki nosi svoj vitežko čast menda le bolj v žepu in v podplatih, kaj takega še na um ne pride. Pri njem je najprvo »gšeft« in denar, potem šele pridejo abstraktne reči v poštev. Ta njegov molk dela značajnim odbornikom mnogo preglavice, ker nimajo korajže, da bi ga vrgli vun; kajti več ali manj je pri vseh bankah tudi denarno zainteresiran. Je pač vrag biti v denarni zvezi z milijonarji a la Kornelij vitez Gorup!

## Umetnost in književnost.

— **»Slovenska Matica«** je izdala za lansko leto naslednje knjige: 1. Zbornik; 2. Slovenski spomini in jubileji; 3. Slovenske narodne pesmi; 4. Hrvaška knjižnica (Dinko Šimunović: Tudi dince); 5. Knezova knjižnica (dr. J. Lah: Brambovci, II. del); 6. Zabavna knjižnica (Fr. VI. Meško: Črna smrt — Milan Pugelj: Gregor); 7. Dr. Janez Mencinger: Izbrani spisi.

**Ivan Cankar: Lepa Vida.** Založil L. Schwentner. Cena broš. 2 K, eleg. vez. 3 K, po pošti 10 vin. več.

## Vestnik organizacij.

Zalozba »Zarje« ima sejo v petek točno ob 8. v uredništvu.

Zenske in glasbene podružnice Odrbora imata skupno sejo v četrtek zvečer ob 8. pri Petriču Resljeva cesta. Predmet razgovora so priprave za februarsko veselico.

**Sestanke pevcev »Vzajemnosti«** je v sredo ob 8. zvečer v društvenih prostorih. Oni, ki še niso člani, pa žele pristopiti, naj se zgledajo pri sestanku navzočim odbornikom.

## Amerika za — »Zarje«.

Ko je začela naša »Zarja« izhajati kot dnevnik, smo si bili v svesti, da bode finančno vprašanje precej težko rešiti. Načrt za načrtom je vstal — ali načrt za načrtom je pal. Med drugimi smo sklenili izdati ustanovnice po kroni; kdor bi kupil tako ustanovnico, bi bil »ustanovnik« »Zarje«. Ustanovnice po kroni so se tudi natisnile, izdale pa se niso med sodruge, ker je bila takrat baš volilna borba in je bilo treba nabirati za volilni sklad, pa tudi naročnino itd. Delavska tiskovna družba v Ljubljani pa je v tem času poslala na Franca Petriča v Chicago večjo pošiljatev knjig, koji je pivložila nekaj sto ustanovnic z željo, naj sodrugi v Ameriki podpro naše podjetje — našo »Zarjo«.

Načrti za financiranje »Zarje« so se izpolnjevali. Ljubljanska konferenca je sklenila izdati za 50.000 K obveznic, in izdal se je tozadevni oklic, ki je že našel precej odmeva po naših slovenskih krajih. Kar dobimo obsežnejše pismo iz Amerike, kjer nam naznanja s. Franc Petrič, da je ustanovnice razposlal in da so mu dosedaj že zaupniki vrnili priložene pole. Denar pošilja banka Sakser.

Ni velika vsota — ali znak je, da so slovenski sodrugi v Ameriki možje, ki so na mestu. Ustanovnice so vzeli sledeči sodrugi:

**Nabiralna pola 1:** Chicago III: 5 dolarjev (Petrič, Kren, Zaverinik, Kulovec, Udovič po 25 centov, Molek 100 centov, jugosl. soc. klub 275 centov, skupaj 5 dolarjev.)

**Nabiralna pola 2:** Glencoe O: 1 dol. 25 centov. (Dolenc, Zlemberger, Klub S. Sv. 2, Zagar, Anzič po 25 centov, skupaj 125 cent.)

**Nabiralna pola 22:** Chesholm, Min.: 2 dol. 50 centov. (Mahne, Vadnal, Drobnič, Blatnik, Tratar, Jenko, Breznikar, Medved, Jurk, Kržič po 25 cent, skupaj 250 centov.)

**Nabiralna pola 26:** Neff, Ohio: 1 dol. 25 cent. (Pirc, Kotar, Levč, Pintar, Denač po 25 centov, skupaj 125 centov.)

**Nabiralna pola 31:** W. Muneral Kaus: 3 dolarje 75 centov. (Goršek, Jencič, Slabok, Dremšek, Belar, Jencič, Pintar, Ivkovich, Kovach, Podraž, Delič, Pregel, Specsas po 25 centov, Soc. klub po 50 centov, skupaj 375 centov.)

**Nabiralna pola 46:** Panama III: 1 dol. 25 centov. (Lipovš, Petrič, Mihec, Mahnič, Ferjančič po 25 centov, skupaj 125 centov.)

**Nabiralna pola 50:** Verden III: 1 dol. 50 centov. (Anton Mrovlje, Simon Kavčič, J. Segar, Jak. Rupnik, Fr. Perlin, Anton Mrovlje po 25 centov, skupaj 150 centov.)

Skupaj 16 dolarjev 50 centov.

Kaj naj rečemo? Topla hvala sodrugom, ki jih je glad pregnal iz stare domovine — topla hvala možem, ki se spominjajo v novi domovini naših proletarskih bojev — naših teženj, da bi tudi na Slovenskem proletarijatu zasvetilo boljše solnce.

a. k.

## Delavsko gibanje.

\* **Deset let abstinentnega gibanja.** Naši nemški sodrugi praznujejo desetletnico, odkar so pričeli odločen boj proti ljudskemu škodljivcu alkoholu. Boj proti alkoholizmu ni bil dolgo vrsto let nič drugega kakor prazno, brezplodno pridiganje zmernostnih apostolov. Njih nekoliko farizejsko pobarvanih besed smo se bili tako navadili, da si skoro nismo mogli misliti boja proti alkoholizmu v drugačni obliki. Tedaj pa so pričeli v zimi med letoma 1899 in 1900 nekateri zdravniki prirejati v delavskih organizacijah predavanja o alkoholnem vprašanju in v teli predavanjih so oznanjali bistveno drugačen boj proti alkoholizmu, kakor pa zmernostni pridigarji. Zahtevali so popolno zdržnost opojnih pijač in so neprehoma povdarjali, da popolno zdržnost napravi delavstvo zmožno za stremenje po višjih užitkih. Kmalu se je zbrala okrog sodrugov dr. Fröhlich in dr. Wlassaka sicer majhna, toda delovna četa bojevnikov iz delavskih vrst, ki so pričeli s socialno demokratičnega stališča boj proti alkoholizmu in so z veliko vnemo delali za abstinentno gibanje. V proslavo jubileja je izšla slavnostna številka njih glasila »Der Abstinenz« z zanimivimi prispevki avstrijskih in inozemskih sodrugov. Med drugim zastopa belgijski sodrug Vandervelde mnenje, da se postavi alkoholno vprašanje na dnevni red prihodnjega mednarodnega socialističnega kongresa. Naloga delavskega abstinentnega gibanja je, da pokaže, koliko proletarske moči uniči tista trenutna blagodejnost, ki vstaja iz pivskih kozarcev in koliko dušnih in telesnih sil ter zdravega veselja zbudi v posamezniku in v vsem delavskem razredu abstinentno življenje.

## Nervoznost in kajenje.

Profesor dunajske univerze dr. Frankl-Hochwart je izdal pred kratkim knjigo o tem predmetu. Na podlagi zbranega gradiva dokazuje, da obstoji cela vrsta kadilskih živčnih bolezni, da si se o njih mnogo manj govori nego o alkoholskih boleznih. Poleg alkoholikov imamo tudi nikotinste. Bolehnost nikotinstov pa nima za laike karakterističnih znakov. Kdor se preveč udaja tobaku, nima tega napisanega na obrazu kakor alkoholik, nobena rodnica, ki ima v svoji sredi težkega nikotinstu, ne smatra tega za sramoto, dočim je alkoholik družabno na proskripcijski listi. Dr. Frankl opisuje podrobne pojave, ki jih je opazal na možganih, na periferijskih živcih, in pa nervozno afekcijo notranjih organov. K možganskim pojavom nezmernih tobakarjev (nikotinstov) spadajo: glavobol, migrena, trganje v glavi, slabo spanje, slab spomin, potrtost, tesnoba, oslabiljenje vida, vonja, okusa in posluha. Glede na periferijske živce, trpe nikotinsti na nevralgiji, vnetju živcev, razdražljivosti in tresenju. Tudi notranjim organom nikotin ne prizanaša: dihanje oslabi, srčno utripanje, želodčne težave se pojavljajo, urinske in kožne bolezni.

Profesor Frankl pravi nadalje: Najuspešnejše sredstvo proti nikotinskemu zastrupljenju je opustitev kajenja. Ampak kulturni človek potrebuje dražilnih sredstev in izprememb za večje duševno delo. Avtor, ki je v alkoholnem vprašanju pristaš zmernosti, pušča tudi kadil-



cu njegov užitek in mu ga ne zastrupuje z zdravniškimi pomisleki. O množini tobaka, ki ga človek brez škode za zdravje prenese pravi dr. Frankl, da zmerno množino nimajo škodljivih posledic. Mislim, pravi avtor, da 4, 5 nepremočnih smotk ali 10, 12 neprepuhlih cigaret zdrav človek prenese. Več opreznosti zahteva v otroških letih, ker je kajenje otroškemu organizmu odločno škodljivo; pred 17. ali 18. letom avtor odsvetuje kajenje. Tudi ženam dr. Frankl odsvetuje kajenje, ker so občutljivejši za nikotin. Jako škodljive so tudi nekatere kadijske navade, ali bolje razvade, n. pr. kajenje na prazen želodec, leže ali v prostorih, kjer kadi mnogo ljudi. Ti nasveti veljajo zdravim ljudem; bolnim ljudem pa posveča dr. Frankl posebno poglavje. Kajenje odsvetuje zlasti ljudem ki imajo bolna sopila želodec nevrozo, srčno hibo ali sladkorno bolezen. O cigaretah, katera se prodajajo v Nemčiji, pravi avtor da niso posebno škodljive; zato jim priporoča, da poskusijo s cigarami radi ložje kontrole. Kajenje iz ustnikov, ki zadržuje nikotin, je priporočljivo. Pri krepki volji pa je izvedljiva tudi popolna abstinencia od tobaka.

## ZADNJE VESTI.

### Italijansko turška vojna.

#### 1800 italijanskih vojakov mrtvih.

Rim, 16. jan. Po statistiki vojaške zdravstvene oblasti je izgubilo v tripolitanski vojni doslej 1800 italijanskih vojakov življenje. Okoli 500 jih je umrlo za boleznijo, večinom za kolero in mrzlico.

#### Aehrenthalov odstop.

Dunaj, 16. januarja. »N. W. Tagbl. označuje vse vesti o odstopu ministra zunanjih zadev grofa Aehrenthala za neresnične. Minister biva na oddihu na Semeringu. Njegovo zdravje je čvrsto in ves čas svojega semerinškega bivanja še ni konzultiral nobenega zdravnika.

#### Pačunski zaključek za 1911.

Dunaj, 16. januarja. Računski zaključek za 1911. izkazuje prebitka nad 140 milijonov kron. Deloma vsled ugodnih uspehov podpravljenih železnic na severni državi, deloma vsled ne proračunanih dohodkov tobake režijske, nekaj pa vsled večjega davčnega dotoka z ozirom na ugodni gospodarski položaj. Pač pa izkazuje računski zaključek za 1910, da so bili proračunani izdatki prekoračeni za 100 milijonov.

#### Tomašič gre.

Zagreb, 16. januarja. Odstop bana dr. Tomašiča je sklenjena stvar in ban čaka le še na ugodno rešitev svoje demisije, da odide potem za dalj časa v Italijo. Njegov naslednik bo sekcijski načelnik pl. Chavrak, ki bo imenovan najbrž že prihodnji teden, na vsak način pa bo otvoril sabor 7. februarja. Grof Khuen-Hedervary je poskušal dobiti za svoje načrte grofa Erdődyja, ki pa je izjavil da ne soglašajo z vladnim sistemom na Hrvaškem; zato si je Khuen moral poiskati poblehnejše orodje.

#### Proces zoper brata Zsilinsky.

Budimpešta, 15. januarja. Danes se je začela nova porotna razprava zoper brata Zsilinsky, ki sta umorila maja lanskega leta kmečkega poslanca Achima. Kakor znano, je lani porota morilca oprostila, a najvišja kurija je razsodbo razveljavila.

#### Volitve na Nemškem.

Berlin, 16. januarja. Danes se posvetuje načelstvo narodno liberalne stranke o paroli za ožje volitve. Mnenja v stranki si nasprotujejo: reakcionarna smer se trudi, da podpira stranka konservativce in centurmas zoper socialne demokrate. (Od stališča, ki ga zavzemajo nacionalni liberalci pri ožjih volitvah, je odvisno, če se razbije črnomodri blok pruskih vitezov in katoliških svetnikov.)

#### Led se je udri

Emden, 15. jan. Včeraj se je drsalo na Weser veliko število oseb. Naenkrat se je udri led in so drsalci izgnili v ledenih valovih. Dosej so jih rešili 27, nekaj pa jih še pogrešajo in se boje, da so utonili.

#### Nezgoda letalcev.

Pariz, 16. jan. Na letalnem polju Issy le Moulineuse je hotel dobiti letalec Ruger diplomu za letalce. Pri okretu pa je zadel njegov dvokrovni aparat z enokrovnim letalca Anonilya. Obadva aparata sta padla nizdol in se razbila. Ruger se je lahko, Anonily težko poškodoval.

#### Papež in moralno življenje duhovščine.

Monakovo, 16. jan. Neki tukajšnji list poroča od duhovniške strani: Papež

žev motu proprio o moralnem življenju duhovnikov bi bil moral v resnici iziti. Objava pa je izostala na nasvet dalekovidnih glav v Rimu, ki so se bale senzacije. Motu proprio pa dejanski izvelejo na ta način, da bodo polagoma in pod raznovrstnimi prevezami odpravili domače gospodinjstvo kaplanov, katehetov i. t. d.

#### Grozodejstva blaznega grofa.

Madrid, 16. jan. Grof Benjamin Mari je v napadu hipne blaznosti na ulici ustrelil stražnika in na to poveljnika konjeniškega polka Alfonza XIII., ki se je prevrtal od treh krogel takoj zgrudil mrtev. Potem je streljal na neko damo in jo usmrtil s strelom v pluća. Šele ko je bil blaznik porabil vse strelivo, so ga prijeli.

#### Španska ministrska kriza.

##### Kralj in Canalejas.

Madrid, 15. jan. Kralj je sprejel včeraj ministrskega predsednika Canalejasa in ga zagotovil svojega zaupanja. Kralj je pomilostil Chata Cuqueto.

#### Canalejas je umaknil demisijo.

Madrid, 16. jan. Včeraj je Canalejas s svojimi ministrskimi tovariši zopet prevzel vladne posle.

#### TURŠKA KRIZA.

##### Razpust poslanske zbornice.

Carigrad, 16. januarja. Vsled poraza, ki ga je doživela vlada v zbornici z revizijo ustave, je predlagala sultanu razpust zbornice. Sultan se je s posebnim reskriptom obrnil na senat, da pritrdi razpustu.

#### Revolucija na Kitajskem.

##### Odstop dinastije.

Peking, 16. jan. Shod vseh Mandžurov je prišel do zaključka, da je potreben odstop dinastije, ako se hoče obvarovati dežela popolne zmešnjave. Mandžursko vojaštvo in mandžursko prebivalstvo v Pekingu sta sklenili, da se pridružita kitajskemu ljudstvu. Cesarica vdova je baje voljna, da odstopi in je prosila Juanškaja, naj pripravi vse potrebno za njeno in cesarjevo bivanje.

#### Ruski protektorat nad Mongolijo.

London, 15. jan. Ruska vlada je sporočila vevlastim, da bo branila svoje gospodarske interese v Mongoliji, če bo treba tudi z orožjem v roki. Splošno mnenje je, da je to napoved aktivnega nastopa na Daljnem Vzhodu.

London, 15. januarja. Ruske čete so udrele v Mongolijo in utrdile nekaj važnih vojaških postojank na meji.

#### Huda zima.

##### Mraz in sneg na Tirolskem.

Inomost, 16. jan. Po vsej deželi je hud mraz, kakor ni bil že dolgo vrsto let. Sneži neprenehoma.

#### Zima v Palestini.

Frankobrod, 15. jan. »Frankfurter Ztg.« poroča iz Bejruta: V Jafi so silni snežni viharji. Vihar je zagnal ob obalo petladij in jih razsul. Mnogo oseb je utonilo. Letina oranž je uničena.

#### Zima in proletariat.

Novi Jork, 16. jan. Neprenehoma pritiska nenavadno oster mraz. Število smrtnih žrtev narašča od dne do dne. Po bolnicah leži več sto oseb z zamrznlimi udi.

Odgovorni urednik Fran Bartl.  
Izdaja in zaloga založba Zarja.  
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

## Preklic.

Podpisani Karol Končar, posestnik in čevljar v Tržiču, sem govoril — kar sem slišal od drugih ljudi — „da je prišla tržiška prodajalna konzumnega društva za Ljubljano in okolico v konkurz“, kar pa ni res! Obžalujem svoje obrekovanje in preklicujem vse tozadevne svoje besede.

V Tržiču, 12. januarja 1912.

Karol Končar

l. r.

Sodrug! Agitirajte za socialno demokratsko časopisje! Vsak sodrug bodi naročnik našega lista, vsaka družina naj čita „Zarja“.

## Pozor!

## Pozori

Za vsako gospodinjstvo.

**= Najboljše čistilo za čiščenje podov je =**

„NOREA“.

NOREA je v uporabi najcenejše in najizdatnejše sredstvo za čiščenje parketnih podov in linoleja.

„NOREA“

je tekoča tvarina, v kateri se nahaja izdatnejša moč kot v dosedanjem trdem preparatu takozvanem pasta za pode.

„NOREA“

ne potemni poda in vzdrži najlepši in trajni blek.

„NOREA“

se uporablja za prenovljenje pohištva, stenskih obojev itd. z najlepšimi uspehi.

„NOREA“

štedi čas, trud in denar.

„NOREA“

je najtrpežnejše čistilo in se uporablja ob vsakem vremenu.

Edino zastopstvo in zaloga za Kranjsko:

**PREMERL & JANČAR**

izdelovalnica oljnatih barv, lakov, firnežev na drobno in debelo itd.

Ljubljana, Dunajska cesta 20.

**„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 6 vin.**

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.

Pirnat, Kolodvorska cesta.

Zupančič, Kolodvorska cesta.

Blaž, Dunajska cesta.

Sterkovič, Dunajska cesta.

Fuchs, Marije Terezije cesta.

Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.

Šubič, Miklošičeva cesta.

Šenk, Resljeva cesta.

Kanc, Sv. Petra cesta.

Treo,

Kušar,

Podboj,

Bizjak, Bahoričeva ulica.

Remžgar, Zelena jama.

Svetek, Zaloška cesta.

Šešark, Šelenburgova ulica.

Suhadolc Anton, Zelena jama 50.

Dolenec, Prešernova ulica.

Pichler, Kongresni trg.

Ušeničnik, Zidovska ulica.

Kleinsteinst, Jurčičev trg.

Wisiak, Gospodska ulica.

Stiene, Valvazorjev trg.

Košir, Hilšerjeva ulica.

Sušnik, Rimska cesta.

Klanšek, Tržaška cesta.

Elsner, Kopitarjeva ulica.

Blaznik, Stari trg.

Velkavrh, Sv. Jakoba trg.

Kustrin, Breg

Sever, Krakovski nasip.

Državni kolodvor.

Križaj in Kotnik, Šiška

Likar, Glince.

Jezeršek, Zaloška cesta.

**= Konsumno društvo =**  
**za Ljubljano in okolico**

vpisana zadruga z omejeno zavezo v Ljubljani

je v letu 1910/11 svojim članom izplačalo 16.610 kron 45 h čistega dobička. Izplačalo je 4% dividendo! Kot član pristopi lahko vsak, kdor plača 1 K pristopnine. Delež znaša 30 kron. Včlanjenih je že 1610 konsumentov.

**Pisarna je v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6. II.**

Prodajalne so:

v Ljubljani, Sodna ulica 4 na Viču-Glincah, Tržaška cesta  
Bohoričeva ulica 12 v Tržiču na Gorenjskem  
Krakovski nasip 10 na Savi na Gorenjskem  
v SpodnjiŠiški (v lastni hiši) na Jesenicah na Gorenjskem.

Hranilne vloge se sprejemajo od članov in se obre-  
= stujejo po 5% od dne vloge do dne dviga. =

**Kavarna „CENTRAL“**  
**danes in vsak dan KONCERT.**

Začetek ob 8. uri zvečer.

S spoštovanjem

Vstopnina prosta.

Štefan Miholič, kavarnar.

**Delniška družba združenih pivovarn Žalec in Laški trg**

Telefon šte. 168.

**v Ljubljani**

Telefon šte. 168.

priporoča svoje

**izborno pivo v sodcih in steklenicah.**

**Zaloga v Spodnji Šiški.**